

Nr 453

Av herr **Elmgren m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående vissa markförvärv för försvaret.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 115 föreslås bl. a. utvidgning av Prästtomta skjutfält med omkring 5 200 hektar, varav hälften mark i enskild ägo och hälften ingående i Gullbergs kronopark. Området avses att användas som gemensamt övnings- och skjutfält för infanteriskjuskolan (InfSS) och de för närvarande till Linköping och Norrköping förlagda förbanden. Samtidigt föreslås i propositionen nr 117, att InfSS skall flyttas från Rosersberg till Linköping och där administrativt anslutas till Livgrenadjärregementet (I 4). Den beslutade utbyggnaden av en storflygplats vid Arlanda nödvändiggör, att InfSS förlägges till annan plats än Rosersberg.

Förslaget om utvidgning av Prästtomta skjutfält grundar sig på betänkanden, som avgivits av försvarets fastighetsnämnd den 26 juni 1958 och den 21 januari 1959. I det förstnämnda betänkandet föreslogs anordnande av ett nytt övnings- och skjutfält för IV. militärområdet, tillika övnings- och skjutfält för InfSS, inom ett område om cirka 17 000 hektar å och i anslutning till Gullbergs kronopark. Det övervägande flertalet av de civila myndigheterna samt de berörda kommunerna avstyrkte förslaget och påyrkade förnyad utredning rörande förläggningen av ifrågavarande övnings- och skjutfält. Efter förnyad prövning av frågan föreslog fastighetsnämnden i januari 1959 anordnande av ett fält, avsett för InfSS och de till Linköping och Norrköping förlagda förbanden, om cirka 10 500 hektar, varav cirka 800 hektar redan ingår i Prästtomta skjutfält. Nämnden redovisade även ett till 7 500 hektar begränsat fält, i vilket Prästtomtafältet likaledes ingår. Kungl. Maj:t har i propositionen genom att utesluta viss mark i ytterområdena minskat området för fältet med ytterligare cirka 1 500 hektar. Det föreslagna övnings- och skjutfältet skulle sålunda, inberäknat Prästtomtafältet, omfatta cirka 6 000 hektar.

Det är enligt vår mening angeläget, att då frågan om övnings- och skjutfält för InfSS bringas till en lösning, att krav uppställs, dels att fältet i fråga om storlek och terrängförhållanden blir tillfredsställande ur militär synpunkt, dels också att detsamma förlägges till sådant område, att näringsliv och bebyggelse förorsakas så obetydliga skadeverkningar som möjligt. Ur båda här nämnda synpunkter framstår förslaget om Gullbergsfältet som en icke tillfredsställande lösning.

Gullbergsfältet tillgodoser icke de önskemål på ett övningsfält, som upp-

ställt ur militär synpunkt. Såsom framgår av de i propositionen redovisade remissyttrandena har överbefälhavaren, chefen för armén och fortifikationsförvaltningen ansett sig kunna tillstyrka anskaffning av ett övnings- och skjutfält om cirka 10 500 hektar men inte av ett fält med den begränsade areal som föreslås i propositionen.

Av utredning, som verkställdes av chefen för armén, framgår, att strids-skjutningar med eldhandvapen icke kan bedrivas i erforderlig omfattning inom det i propositionen föreslagna fältet. Detta medger icke heller skjutning med modernt pansar, dvs. våra aktuella stridsvagnstyper, eller sådant pansarvärn, som numera ingår i vårt infanteri. Vidare anses Gullbergsfältet icke tillåta skjutning med större enheter, exempelvis bataljon och division, i öppen och småbruten terräng, vilket enligt flera experters uppfattning är en betänklig brist. Arméchefen har, såsom redovisas i propositionen, funnit det nödvändigt att för huvuddelen av truppföringsövningarna utnyttja mark utanför fältgränsen, om övningsfältet skulle begränsas till ett område av sådan storlek som nu förordas i propositionen.

Det övnings- och skjutfält, som erfordras för ändamålet, synes oss böra medge större övningar som exempelvis gruppering och förflyttning med en brigad. Man måste också taga med i beräkningen, att Gullbergsfältet om en del år, när vi kan tänkas få robotartilleri, inte har möjligheter att tillnärmelsevis motsvara de krav, som då måste ställas. Om beslut nu fattas om anordnande av övnings- och skjutfält i Gullbergsområdet enligt propositionen, kan befaras, att redan om några år antingen utvidgning måste ske av Gullbergsfältet eller ett nytt, väsentligt större och dyrare fält måste anordnas på annat håll, där de nu aktuella investeringarna på cirka 20 miljoner kronor icke kan nyttiggöras.

Enligt vår mening är det av vikt att de militära övningar, som det här är frågan om, kan förläggas i terräng av skiftande beskaffenhet och under olikartade klimat- och väderleksförhållanden. En förläggning av skjutfältet till Gullberg skulle tillgodose behovet av utbildning i syd- och mellansvensk terräng, medan däremot kravet på övningar under norrländska förhållanden skulle komma att eftersättas. Detta synes oss icke godtagbart med hänsyn till övre Norrlands strategiska betydelse och de särskilda svårigheter, som torde vara förenade med krigföringen under utpräglade vinterförhållanden i norrländsk ödemarksterräng. Väsentligt måste därför vara, att utbildningen vid infanteriskjutskolan även omfattar övningar under utpräglade vinterförhållanden. Det förefaller sålunda naturligt, att infanteriskjutskolan och det för densamma erforderliga övnings- och skjutfältet bör förläggas till sådan del av landet, där utbildning kan ske under både sommar- och vinterförhållanden.

Såsom det även i propositionen framhålles, medför förläggande av skjutfältet till Gullbergsområdet betydande olägenheter ur samhällsekonomiska

och sociala synpunkter. Kungl. Maj:t har visserligen begränsat fastighetsnämndens minimalalternativ med cirka 1 500 hektar. Det område, som föreslås att tas i anspråk för ändamålet, omfattar dock 5 200 hektar skogs- och jordbruksmark. Inom området är bosatta cirka 290 personer, fördelade på cirka 85 hushåll. Av dessa anses omkring 250 personer, fördelade på 75 hushåll, behöva flytta. Av fastighetsnämndens utredningar har framgått, att jordbruket inom fältet måste nedläggas och att rationellt skogsbruk kommer att kunna bedrivas endast i mycket begränsad omfattning. Nämnden har ansett, att näringslivet inom området icke har nått en sådan utveckling, att hinder häri föreligger för lokalisering av skjutfältet till området. Ett flertal civila remissinstanser har emellertid givit uttryck åt en annan uppfattning.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har exempelvis framhållit de negativa verkningar, som förläggande av skjutfältet till Gullbergsområdet skulle få för jord- och skogsbruket, för massaindustrien samt sågverks- och träindustrin. Gullbergsområdet med sitt näringsliv har, såsom länsstyrelsen också understryker, mycket god belägenhet dels i förhållande till hamn vid Östersjön och exportindustrier, dels också i förhållande till den närbelägna rika slättbygden. Den bedömning, som länsstyrelsen m. fl. remissinstanser gjort, synes oss vara riktig. Gullbergsområdet är framförallt av betydelse som råvarubas för skogsindustrierna i länet. Domänverket redovisade för Gullbergsreviret år 1957 ett virkesförråd per hektar skogsmark av 149 m³sk och en avkastning per hektar produktiv mark av kronor 112:76, som är jämförelsevis mycket höga siffror. Gullbergsområdet synes oss sålunda representera ett produktionskapital av sådant värde, att detsamma icke bör förödas genom ianspråktagande av området för skjutfält. Man måste även beakta de svårigheter, som skulle uppstå vid omplacering till nya sysselsättningar av den befolkning, som måste flytta från området. Då såsom ovan anförts truppföringsövningarna kommer att ta i anspråk ett betydligt större område än det övningsfält, som nu förordas i propositionen, synes olägenheterna för befolkning och näringsliv, såsom också länsstyrelsen framhållit, i stort sett bli desamma som vid det större fält, som från början föreslagits av fastighetsnämnden.

Det övervägande flertalet av de civila myndigheterna samt de berörda kommunerna har avstyrkt förläggande av övnings- och skjutfältet till Gullbergsområdet enligt samtliga de förslag, som fastighetsnämnden framlagt. Länsstyrelsen har framhållit, att frågan icke varit föremål för den allsidiga utredning, som erfordras. Som ansvarig för bebyggelseplaneringen i länet har länsstyrelsen icke ansett sig kunna godtaga den utredning, som fastighetsnämnden gjort. Arbetsmarknadsstyrelsen har framhållit, att ytterligare utredningar bör göras i syfte att finna ett område för militärt övnings- och skjutfält, som innebär mindre civila nackdelar än som kan befaras i fråga

om Gullbergsområdet. Domänstyrelsen har framhållit, att skjutfältet bör förläggas till mindre ömtåliga områden norrut. Lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet har hävdad, att förläggning av övnings- och skjutfält till Gullbergsområdet kan bli ett hinder för en rationell utveckling inom detta område och understrukit angelägenheten av att fältet förlägges till ett annat område, där produktionen och den ekonomiska utvecklingen icke försvåras därav.

Av det ovan framförda framgår, att övnings- och skjutfältet med hänsyn till såväl militära synpunkter som till näringslivet och bebyggelsen bör förläggas till annat område än Gullbergsområdet. Frågan bör, såsom framhållits i flertalet remissyttranden, göras till föremål för en ny och allsidig utredning, varvid såväl de militära som de civila synpunkterna bör beaktas. Denna uppgift bör lämpligen anförtros åt den parlamentariska utredning, som har att pröva förutsättningarna för anskaffning av samövningsfält för mellersta och södra Sverige m. m. Av vikt är enligt vår mening, att infanteriskjutskolan och det för densamma erforderliga övnings- och skjutfältet förlägges till sådan del av vårt land, där utbildning kan ske under både sommar- och vinterförhållanden och där förläggningen av infanteriskjutskolan kan vara till fördel ur näringslivets och bebyggelsens synpunkt.

Av det anförda framgår även, att grunder saknas för beslut om förläggning av infanteriskjutskolan till Linköping. Yrkande i anledning härav framställer vi i annan motion.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 115 måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag i den del det avser investeringsanslag till förvärv av mark för anordnande av övnings- och skjutfält i Gullbergsområdet, samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förutsättningslös och skyndsamt utredning rörande lokaliseringen av infanteriskjutskolan och det för densamma erforderliga övnings- och skjutfältet i enlighet med i motionen anförda principer.

Stockholm den 14 april 1959

Bengt Elmgren

Lars Larsson

Johan Sunne

Ivar Johansson
i Mysinge

Erik Wärnberg

Rudolf Boman

Hjalmar Nilsson

Sven E. Sundin

Erik Olsson

Nils-Eric Gustafsson
i Byske